

NGA MAHI

A TE

HUI O TE HAHI MAORI

O TE

TAKIWA O TURANGA,

I TE PIHOPATANGA O WAIAPU,

I TU KI WAIPIRO,

TIHEMA 10, 1894.

Turanga :

PRINTED AT THE "HERALD" OFFICE, GLADSTONE ROAD.

1895.

NGA TANGATA O TENEI HUI.

UPOKO : ARCHDN. W. L. WILLIAMS.*

MINITA :

REV. MOHI TUREI	REV. RIHARA TE RANGAMARO
„ MATIAHA PAHEWA	„ MATENGA WAAKA*
„ EDWARD JENNINGS*	„ ERUERA KAWHIA
„ RUTENE TE AIHU	„ HONE WAITOA
„ HERBERT W. WILLIAMS	„ PIRIPI TE AWARAU

MANGAI REIMANA.

RUTENE TE ARAHI	...	...	...	Whangara
HORI TOHUNGIA	...	..	...	} Tokomaru
ARAPETA PAURA	...	...	...	
PINEAMINE WAIPAPA	...	...	...	} Whareponga
EPARAIMA URUIKA	...	...	...	
TE HEMARA MOANA	..	...	...	} Tuparoa
HAKOPA KAHAWAI	...	...	...	
WI TAKEKE	...	...	...	} Te Horo
HONE TE KAURU	...	...	...	
PAORA HAENGA	...	...	...	} Rangitukia
KATENE POHOIWI	...	...	...	
PITA POKIA	...	...	...	} Kawakawa
HAARE PAIHA	...	...	...	
HATI PAKAROA	...	...	...	} Te Kaha
HIRINI WHAKAKINO	...	...	...	

*Kihai enei i tae ki te Hui.

HE TUHITUHINGA

I NGA MAHI A TE HUI O TE HAHI MAORI O TE TAKIWA O TURANGA,
I WHAKAMINEA KI WAIPIRO I TE 10 O NGA RA O TIHEMA I TE TAU
1894.

NO te 9 o nga ra i mine ai nga tangata o te Hui, me te tangata whenua, ki te karakia i te Whare-karakia o Aperahama: e 70 i tango i te Hapa o te Ariki; i puta hoki te kohikohi o te Ohaohatanga, £1 9s. 1d., mo te perehitanga i nga Mahi a te Hui.

No te 9.30 o nga haora i te awatea, i te 10 o Tihema ka tae ano ki te Whare-karakia, karangarangatia ana nga ingoa, me te whakao ano enei:—

MINITA: Revs. H. W. Williams, Mohi Turei, Matiaha Pahewa, Rihara Te Rangamaro, Eruera Kawhia, Hone Waitoa, Piripi te Awarau.

MANGAI REIMANA: Rutene te Arahi, Hori Tohungia, Arapeta Paura, Peneamine Waipapa, Eparaima Uruika, Te Hemara Moana, Hakopa Kahawai, Wi Takeke, Hone Te Kauru, Paora Haenga, Katene Pohoiwi, Pita Pokia, Hati Pakaroa, Hirini Whakakino.

He kore no Te Wiremu i tae mai, i riro ai ko Te Wiremu Hapata hei Tumuaki; ka kiia hoki e ia kua tu te Hui, ka timataia te mahi ki te Inoi. Muri iho ka whaikorero ia ki te Hui.

WHAIKORERO A TE UPOKO.

E oku hoa, e nga Minita, e nga Mangai o te iwi:—

Kua tae atu pea ki a koutou te rongou mo te raruraru o te Hinota i hui ra ki Nepia i Aperira ki te whakarite i tetahi tangata hei pihopa, hei whakapi mo to tatou hoa mo Pihopa Tuati, kua haere atu ra ki te kauwhau i te Rongou Pai ki nga Pahi. Kia whakawhetai atu tatou ki te Atua, mona i pai kia mutu aua raruraru. A, i te tunga o te Hinota i Hepetema nei, i pehia e nga tangata a ratou whakaaro kino, i whakaae hoki kia tu ko Te Wiremu hei pihopa mo tatou. Kua mea hoki te

pihopa tumuaki, te pihopa o Akarana, ki te pai te Atua ka haere ratou ko ona hoa pihopa ki Nepia, a te 20 o nga ra o Hanuere kia motuhia ai ia mo tana mahi pihopa. Kia kaua ia koutou e pohehe ko te take tera i kore ai ia e tae mai ki te hui nei o te Hahi Maori. Ahakoa kua tu ia hei pihopa, hei matua mo nga taha e rua o to tatou Hahi, mo te pakeha, mo te Maori, e kore rawa ia e pai kia whakarerea e ia ana tamariki matamua o te Hahi Maori. Tenei ko tenei, kua pai te Atua kia puritia ia i tenei tau kei tae mai ki konei. Kua haere hoki ia ki Nepia, hei hoa mo Mihi Renata; he taimaha hoki no tona mate kihai ia i ahei te haere ko ia anake. Ahakoa ra, kei a tatou tona wairua, kei te inoi hoki ia mo tatou kia whai whakaro tatou i runga i te arahinga a te Wairua Tapu; ko tana hoki i hiahia ai kia pai te Atua kia tukua ia kia tae mai ki te Hui o te Hahi Maori i tenei tau i tenei tau.

Ko Rutene Te Aihu hoki tetahi o o tatou hoa e noho ana ki tona kainga, he pouri no tona ngakau i kore ai ia i tae mai ki konei.

Kua mine mai tatou ki konei ki te rapu tikanga mo nga mea o te Hahi. Tera e kitea e tatou he mahi ano ma nga minita he mahi ano ma te nga tangata o te whakaminenga. Ko etahi o nga mahi ma nga minita ko era i korerotia e Paora ki a Timoti:—"Kia pumau koe ki te korero pukapuka ki te whakahau ki te whakaako" (1 Tim. 4, 13) ara kia uaua ki te mahi minita. Engari kia kaua te iwi e pohehe ma te minita ratou e kukume ki te Atua; kua mea mai ano a Paora: "Whakaotia to koutou whakaoranga" (Phip. 2, 12); me tenei ano: "Kia tika ai to koutou haere kia rite ai ki te Ariki" (Koro. 1, 10). Ma tenei mea anake e kitea ai te ahua ora o te Hahi, ara ma te pai o nga tikanga o ia tangata, o ia tangata o te Hahi. Na reira i huihui mai ai tatou hei whakaoho i a tatou ano kia puta ai to tatou uaua ki tenei mea.

A, ahakoa e ngakau nui ana tatou ki tenei mahi kua mengine wawe te Hahi ki te kore e ata whakatupuria nga tamariki i runga i te wehi ki te Atua. Ko te minita tonu te kai-whakahaere tikanga mo tenei mea, e kore ia e taea e te minita nga kainga katoa o tona pariha i nga Ratapu katoa, heoi me whakarite ia i etahi o nga kai-karakia; o nga tangata whai-whakaaro ranei, hei kai-whakaako mo nga tamariki i nga Ratapu, kei tupu whakaaro-kore ratou ki nga mea a te Atua.

Kia kaua hoki tatou e whakaaro ki a tatou anake, engari me whakaaro ano hoki ki nga tangata o waho, kia tae atu ai te maramatanga o te Rongo Pai ki nga wahi pouri o te ao. E kore e taea e tatou katoa te haere atu hei kai-kauwhau i te Rongo Pai, engari e taea te hoatu i etahi mea hei oranga ma

nga kai-kauwhau. Ki te mea e ngakau nui ana tatou ki tenei, ka tupato tatou kei maumauria a tatou taonga a tatou kai, engari ka ata tiakina, kia whai rawa ai tatou ki te hoatu ma nga kai mahi a te Atua.

Tenei ano tetahi mea hei korerotanga ma tatou, ara te perehitanga o te Paipera. Kua mea tetahi tangata, he mea pai mo tatou me i hangaa tetahi Paipera paku, he mea mama hei mauranga ma te tangata i ona haereerenga. He mea pai tonu tenei, otira, e kore e oti ki te kore tatou e pai kia kohia etahi moni hei utu mo te mahi.

Kia mahara tatou, i a tatou mahi katoa, e kore e taea e tatou tetahi mea ki te kore i a tatou te Atua. Mana a tatou whakaaro, a tatou kupu, e tohutohu, kia whai kororia ai tona Ingoa Tapu.

1. I whakaaria o Mohi Turei, minita, tautokona e Rutene Te Arahi :—

E whakapai ana te Hui ki te whai-korero a te Tumuaki he mea atu ano tenei kia whakaae ia kia perehitia i roto i nga mahi a te Hui.

Whakaaetia ana.

2. I meatia ko Aperahama Tamihere hei kai tuhituhi i nga mahi o te Hui.

3. I whakaaria e Hone Waitoa, minita, i tautokona e Eruera Kawhia, minita :—

He motini tenei na tenei Hui kia tohe tonu nga tangata o tenei Hui ki nga tangata o o ratou kainga kia whakamutua nga he o te marena o te tangata Maori.

Whakaaetia ana.

4. I whakaaria e Hirini Whakakino, i tautokona e Te Hati Pakaroa :—

He kupu atu tenei na te Hui ki te Atirikona o Waiapu me kore e marama i a ia a Hakaraia Pahewa, tetahi atu tangata ranei hei minita mo te Pariha o te Kaha.

Whakaaetia ana.

5. I whakaaria e Eparaima Uruika, i tautokona e Matiaha Pahewa, minita :—

Kia ata rapua mai he tikanga mo te tangata mahi Ratapu.

Whakaaetia ana.

6. I whakaaria e Hone Waitoa, minita, i tautokona e Matiaha Pahewa, minita :—

He motini tenei na te Hui ki a Te Wiremu Atirikona me kore e taea e ia te whakarite i etahi tangata tokorua hei kimi i nga moni i kohikohia ra mo te whare karakia o Te Kaha.

Whakaaetia ana.

7. I whakaaria e Arapeta Potini, i tautokona e Hori Tohungia :—

He motini tenei ki te tumuaki o te Hui o te Hahi mo Nikora Tautau kia hoki mai hei minita mo tetahi wahi o te Pariha o Tokomaru ina mutu tana noho ki Waikato.

I unuhia tenei motini ki waho.

8 I whakaaria e te Katene Pohoiwi, i tautokona e Eru Kawhia, minita :—

He motini ki te tumuaki o te Hui mo nga whenua e tu ai nga whare karakia kia riro ko te Hahi mana e tiaki.

Whakaaetia ana.

9. I whakaaria e Mohi Turei, minita, i tautokona e Rutene Te Arahi :—

He kupu aroha tenei na te Hui mo te ngaronga atu o te Atirikona i te nui o te aitua i kore ai ia e tae mai ki tenei Hui, ma te Atua ia e tiaki.

Whakaaetia ana.

10. I whakaaria e Pine Waipapa i tautokona e Paora Haenga :—

Kanui te pouri o tenei Hui mo te noho pani o te Pariha o te Kaha, i runga i te matenga o to ratou minita o Karaitiana Ratapu.

Whakaaetia ana.

11. I whakaaria e Hori Tohungia, i tautokona e Paora Haenga :—

He motini tenei kia tu te Hui o te Hahi Maori ki Tokomaru a te tau e haere ake nei (1895).

Whakaaetia ana.

12. I whakaaria e Hone Te Kauru, i tautokona e Hori Tohungia :—

Kia puta te tonoa a te Hui nei ki a Te Wiremu me kore e taea e ia te whakauru ano i te 2 o nga himene tawhito ki te pukapuka himene onaianei.

Whakaaetia ana.

13. He patai na Wi Takeke ki te 'Tumuaki :—

He pewhea te tikanga mo tetahi tangata raua ko tetahi wahine, i karangatia mo te marena, i te wiki hei marenatanga, moe ke ana te wahine i tetahi tangata ke?

I whakamaramatia e Piripi Awarau, minita, te take i pataia ai tenei patai, katabi ka utua e te tumuaki.

14. I whakaaria e Hakopa Kahawai, i tautokona e Hori Tohungia :—

He tono tenei na tenei Hui ki te Komiti Ta Paipera kia whakanohoia ano nga rarangi ki te Kawenata Tawhito ka perehitia nei a te tau e haere ake nei.

Whakaaetia ana.

15. I whakaaria e E. Kawhia, minita, i tautokona e Hori Tohungia :—

He tono na tenei Hui ki te tumuaki, me kore e taea e ia te titiro he huarahi e taea ai te whakarapopoto, ki te pukapuka kotahi nga kura kauwhau e akona nei ki nga tangata o te Kareti i te Raukahikatea, a ko taua pukapuka me tuku kia perehitia, ka tuku hoko ai ki nga minita me nga kai-karakia ina hiahiatia.

Whakaaetia ana.

16. I whakaaria e Hori Tohungia, i tautokona e Hone Waitoa, minita :—

He whakamoemiti na tenei Hui ki a Te Whanau-a-iri-tekura mo to ratou kaha ki te manaaki i ta ratou Hui, a ma te Ariki pu ano ratou katoa e tiaki. Amine.

Whakaaetia ana.

Kei konei ka whakamutua te mahi a te Hui e te Upoko ki te manaakitanga.

I panuitia i whakapumauta 10th Tihema, 1895.

H. W. WILLIAMS,

Upoko.

